

Tilsyn i 2020

DSA utførte 37 tilsyn i 2020. På grunn av koronapandemien ble det gjennomført færre tilsyn enn året før, og en del ble gjennomført som videotilsyn. 25 tilsyn ble utført i ulike industribedrifter, hos forhandlere og ved sykehus, mens 12 tilsyn ble utført ved Institutt for energiteknikk (IFE). Ved IFE ble det gitt to avvik, mens det i de andre virksomhetene til sammen ble gitt 20 avvik.

Safeguardstilsyn, dvs. tilsyn med sikkerhetskontroll av nukleært materiale, ved IFE Halden i mai 2020. Foto: IFE

DSA som tilsynsmyndighet

DSA er ansvarlig for å føre tilsyn etter strålevern-, forurensnings- og atomenergiloven med tilhørende forskrifter. I tillegg kan vi føre tilsyn etter internkontrollforskriften og rammeforskriften. Vi publiserer tilsynsrapporter på www.dsa.no.

Vi arbeider for å redusere negative følger av stråling og skal påse at virksomheter etterlever regelverket. Vårt mål er å være en tydelig og synlig myndighet. Tilsyn er et viktig virkemiddel i dette arbeidet. Formålet med tilsyn og hvordan DSA fører tilsyn er nedfelt i vår tilsynsstrategi.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav gitt i medhold av lov eller forskrift

Anmerkninger: Et forhold som det er nødvendig å påpeke, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik

Tilsyn under koronapandemien

I mars 2020 gjennomgikk DSA de planlagte tilsynene for resten av året i lys av koronapandemien. Det ble vurdert hvilke tilsyn som var

kritiske å få gjennomført og hvilke tilsyn som kunne utsettes. Det ble også vurdert om det var aktuelt med videotilsyn eller nettbasert tilsyn, i stedet for stedlig tilsyn. Mesteparten av den planlagte tilsynsaktiviteten var ikke kritisk å få gjennomført i 2020, men noen tilsyn var nødvendige å få gjennomført stedlig på tross av koronapandemien.

Dette gjaldt blant annet tilsyn med sikkerhetskontroll av nukleært materiale, safeguardstilsyn, som DSA gjennomfører sammen med det internasjonale atomenergibyrået, IAEA. Safeguardstilsyn er høyt prioritert hos IAEA og fra norske myndigheters side er safeguardstilsyn definert som en samfunnskritisk funksjon. Det ble derfor gjort unntak fra innreise- og karantenebestemmelsene i Covid-19 forskriften for IAEOs inspektører. Alle safeguardstilsynene ble gjennomført stedlig. For å redusere antallet som var til stede fysisk med hensyn til smittevern, ble deler av tilsynene gjennomført som videomøter slik at flere kunne være involvert uten å være fysisk til stede.

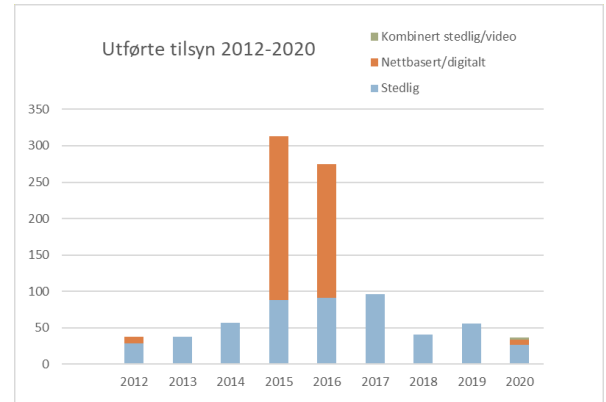
DSA gjennomførte flere tilsyn på video i 2020. Foto: Trude Dahl Jørgensen, DSA

Flere tilsyn i 2020 ble i sin helhet gjennomført som videotilsyn i stedet for de planlagte stedlige tilsynene. Dette gjaldt blant annet innen medisinsk strålebruk, der årets tilsyn var planlagt innenfor temaet håndtering av uønskede hendelser som ikke involverte fysisk befarig. Erfaringene fra videotilsynene var stort sett positive, det opplevdes som effektivt og mindre ressurskrevende enn stedlige tilsyn.

I 2020 fikk DSA gjennomført 37 tilsyn mot 56 året før, noe som hovedsakelig skyldes koronapandemien.

Tilsyn i 2012–2020

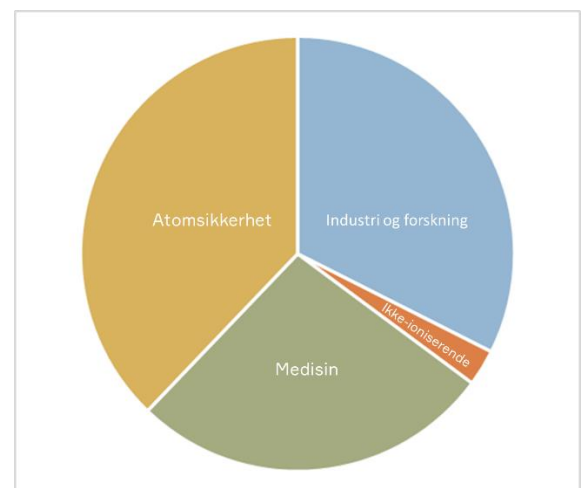
Figuren under viser antall tilsyn som DSA utførte i årene 2012–2020.

Tilsyn utført av DSA i perioden 2012–2020.

Tilsynstall for 2020

Av de 37 tilsyn som DSA gjennomførte i 2020, ble 27 i helhet gjennomført som stedlige tilsyn, sju ble gjennomført som rene videotilsyn og de tre resterende som en kombinasjon av stedlig tilsyn og videotilsyn. Figuren under viser fordelingen av tilsynene mellom ulike tilsynsområder.

Tilsyn utført i 2020 fordelt på tilsynsområder. Det ble utført totalt 37 tilsyn.

Tabellen på neste side viser antall tilsyn, avvik og anmerkninger innenfor de ulike tilsynsområdene i 2020.

Område	Tilsyn	Avvik	Anmerkninger
Industri og forskning	12	15	22
Ikke-ioniserende	1	0	0
Medisin	10	4	6
Atomsikkerhet	14	3	11

Tabellen viser antall tilsyn som DSA utførte i 2020, og totalt antall avvik og anmerkninger som ble gitt innenfor de ulike tilsynsområdene.

Nedenfor følger en beskrivelse av de fleste tilsynene som DSA utførte i 2020.

Atomsikkerhet

I 2020 gjennomførte DSA totalt 14 tilsyn innen atomsikkerhet, der 12 var ved IFE og to ved forskningsinstitusjoner. Det ble til sammen gitt tre avvik og elleve anmerkninger i forbindelse med disse tilsynene.

Forskningsreaktorene ved IFE i Halden og på Kjeller er nå permanent nedstengt, og DSA har fokus på at avviklingen av driften og oppryddingen skjer på en trygg og miljømessig forsvarlig måte.

I 2020 deltok DSA på 25 møter i IFEs interne sikkerhetskomite. Av disse ble 11 møter gjennomført stedlig, mens 14 ble gjennomført som videomøter på grunn av koronapandemien. DSAs observasjoner fra møtene blir hvert halvår sammenfattet i en tilsynsrapport. To av de 12 tilsynene med IFE er oppfølgingen av arbeidet i sikkerhetskomiteen. I løpet av 2020 ble det gitt to avvik og åtte anmerkninger fra tilsyn med sikkerhetskomiteen, der funnene blant annet går på at grensesnittet mellom sikkerhet og sikring må forbedres, og at forbedrings- og avvikssystemet må benyttes fullt ut for å analysere trender over tid.

DSA utfører flere ganger i året tilsyn med sikkerhetskontroll av nukleært materiale (safeguards), og en del av disse tilsynene utføres sammen med IAEA. I 2020 ble det gjennomført syv safeguardstilsyn ved IFE og to ved forskningsinstitusjoner, der seks av disse tilsynene ble gjennomført sammen med IAEA. Det ble funnet ett avvik ved en av forskningsinstitusjonene. Ingen anmerkninger ble gitt. Formålet med disse tilsynene er å se til at Norge oppfylder sine forpliktelser overfor IAEA når det gjelder ikkespredningsavtalen. Tilbakemeldingen fra IAEA er

at Norge oppfylder de internasjonale forpliktelsenepå dette området.

DSA førte ett tilsyn ved IFE vedrørende ny organisering og personalressurser. Tilsynet ble gjennomført som del av behandlingsprosessen for IFEs søknad om godkjenning til å endre instituttets organisering ved atomanleggene. Formålet med tilsynet var å kontrollere etterlevelse av de generelle konsesjonsvilkårene angående ressurser og internkontroll. Det ble ikke funnet noen avvik ved dette tilsynet, men det ble gitt tre anmerkninger.

DSA har siden det i 2019 ble opplyst om mulig uredelighet i forskningen ved IFE, hatt en pågående tilsynssak med IFE om forholdene. Som en del av det løpende tilsynet gjennomførte DSA i 2020 to tilsynsbesøk. Tilsynet er ikke avsluttet.,

Strålebruk i industri – industriell radiografi

DSA utførte tilsyn i ni virksomheter som har godkjenning for industriell radiografi i 2020, samt hos den største forhandleren av disse strålekildene. Industriell radiografi innebærer bruk av sterke strålekilder, ofte i åpne industrilokaler eller utendørs. Det brukes både radioaktive kilder, røntgenapparater og akseleratorer. Det ble til sammen gitt 14 avvik og 19 anmerkninger i forbindelse med tilsynene. Avvikene går ofte på mangelfull internkontroll, manglende risikovurdering eller manglende registrering i DSAs meldesystem for strålekilder. I 2020 ble det også gitt noen avvik for mangelfull sikring av radioaktive kilder. Alle tilsynene ble gjennomført stedlig før koronapandemien kom til Norge.

Medisinsk strålebruk

I 2020 utførte DSA ti tilsyn i virksomheter som bruker ioniserende stråling til diagnostikk og behandling av mennesker. Medisinsk strålebruk innebærer alt fra røntgenbilder av tenner til strålebehandling av kreftpasienter, og det brukes både røntgenapparater, stråleterapimaskiner (lineærakseleratorer) og radioaktive legemidler. Syv av tilsynene var

DSA på tilsyn i en industribedrift. Foto: Ingeborg Hovde Grimstad, DSA

temarettet mot håndtering av uønskede hendelser. Det ble til sammen gitt fire avvik og seks anmerkninger innen området medisinsk strålebruk.

Avvikene handlet mest om håndtering av uønskede hendelser og uklarheter rundt varsling til DSA. Avvikene handlet ikke om den direkte oppfølgingen av involverte pasienter og personell, men om systemet som skal sikre god oversikt og læring. Seks av de ti tilsynene ble gjennomført via videokonferanser med hensyn til smittevernet.

Elektromagnetiske felt – samarbeid med andre

I 2020 deltok DSA ved en måling av radiofrekvente felt fra 5G-teknologien i Oslo sammen med Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom). Tema var eksponering av befolkningen. Det ble ikke funnet noen avvik ved dette tilsynet. Nkom utførte også tilsvarende målinger andre steder i Norge i 2020 uten at DSA var til stede.

Virkemidlene til DSA

Når DSA finner avvik ved gjennomføring av tilsyn, vil virksomheten først få varsel om å rette avvikene innen en gitt tidsfrist. Hvis avvik ikke rettes innen fristen, vil virksomheten få pålegg om å rette avvikene innen en ny frist. Hvis virksomheten fortsatt ikke

kan dokumentere at avvik er rettet innenfor gitte tidsfrister, kan den ilegges tvangsmulkt.

Hvis det foreligger vesentlig helse- eller miljøfare kan vi stanse virksomheten, trekke tillatelser eller godkjenninger. beslaglegge utstyr eller på annen måte sikre at fortsatt bruk ikke er mulig. Ved alvorlige avvik blir det også vurdert om vi skal politianmelde virksomheten.

Oppsummering

DSA er et direktorat med mange oppgaver innen atomsikkerhet, strålevern, beskyttelse av miljø og beredskap, der en av oppgavene er å utføre tilsyn med etterlevelse av krav gitt i lov, forskrift eller i medhold av regelverk på våre områder.

I 2020 ble manglende etterlevelse av krav avdekket ved litt over en tredjedel av de 37 tilsynene. Det ble til sammen gitt 22 avvik og 39 anmerkninger. De fleste avvikene er det enkelt å rette for virksomhetene, og avvik rettes ofte etter forhåndsvarsel og påpeking av plikt.

Ingen virksomheter ble ilagt tvangsmulkt eller stanset i forbindelse med tilsynene i 2020. DSA beslagla heller ikke utstyr i 2020, og ingen virksomheter ble politianmeldt.